

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Valerii Iurco,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Valerii Iurco împotriva lui Sergiu Răileanu cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

(Dosarul nr. 2ra-1002/23
nr. PIGD 2-17083242-01-2ra-19072023)

Instanța de apel a cercetat superficial circumstanțele cauzei și neîntemeiat a respins acțiunea din motiv că, la momentul înaintării acțiunii, reclamantul nu deținea o creanță exigibilă față de pârât. Or, la momentul pronunțării hotărârii pe fondul litigiului, creanța pârâtului deja a ajuns la scadență.

Judecătoria Căușeni, sediul Central, jud. – A. Costiuc
Curtea de Apel Chișinău, jud. – I. Cotruță, I. Țurcan, L. Pruteanu

26 noiembrie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul declarat de Valerii Iurco,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Diana Stănilă,

Oxana Parfeni, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 01 februarie 2017, Valerii Iurco a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Sergiu Răileanu cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea cererii de chemare în judecată reclamantul a invocat că, la 29 decembrie 2012, a încheiat cu Sergiu Răileanu un contract de împrumut bănesc, în baza căruia a transmis celui din urmă, în mai mult tranșe, suma totală de 375 000 EUR.

3. Reclamantul a evocat că, mijloacele bănești au fost transmise în numerar, în mai multe tranșe și în prezența martorilor. Totodată, conform contractului, termenul de restituire a împrumutului bănesc a fost stabilit până la 28 decembrie 2014.

4. În opinia reclamantului, faptul primirii împrumutului, dar și a termenului de rambursare a acesteia, este confirmat prin procesul-verbal de audiere a bănuitului din 20 iulie 2016, în cauza penală nr. 2016021484 și prin ordonanța de scoatere de sub urmărire penală din 31 octombrie 2016.

5. Reclamantul a menționat că, debitorul nu a întreprins nicio măsură în vederea restituirii împrumutului. Astfel, la 02 ianuarie 2016, în adresa lui Sergiu Răileanu a fost remisă o somație, prin care s-a solicitat restituirea împrumutului în termen de 10 zile din momentul recepționării acesteia, însă, debitorul nu și-a executat obligația de restituire a împrumutului.

6. Reclamantul Valerii Iurco a solicitat prin cererea de chemare în judecată încasarea de la Sergiu Răileanu în beneficiul său a datoriei în sumă de 375 000 EUR și a sumei de 25 000 MDL, cu titlu de compensare a cheltuielilor de judecată.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

7. Prin hotărârea din 22 iulie 2019 a Judecătorei Căușeni, sediul Central, s-a admis acțiunea depusă de Valerii Iurco și s-a încasat de la Sergiu Răileanu în beneficiul lui Valerii Iurco suma de 375 000 EUR, cu titlu de împrumut și suma de 25 000 MDL, cu titlu de compensare a taxei de stat achitată la depunerea cererii de chemare în judecată (vol. I, f.d. 246, vol. II, f.d. 21-25).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

8. Prin decizia din 18 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul declarat de Răileanu Sergiu, s-a casat hotărârea din 22 iulie 2019 a Judecătorei Căușeni, sediul Central și s-a remis cauza spre rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată (vol. II, f.d. 89, 90-93 recto-verso).

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE DUPĂ REJUDECARE

9. Prin hotărârea din 13 august 2021 a Judecătorei Căușeni, sediul Central, s-a admis integral acțiunea depusă de Valerii Iurco și s-a încasat de la Sergiu Răileanu în beneficiul lui Valerii Iurco datoria în sumă de 375 000 EUR și suma de 25 000 MDL, cu titlu de compensare a taxei de stat achitată la depunerea cererii de chemare în judecată (vol. II, f.d. 173, 175-181).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

10. La 13 septembrie 2021, Răileanu Sergiu, reprezentat de avocatul Teodor Bordei, a depus prin intermediul poștei electronice și a oficiului poștal cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 13 august 2021 a Judecătorei Căușeni, sediul Central, (vol. II, f.d. 183-184, 185, 186-188), iar la 20 mai 2022 a depus cererea de apel motivată (vol. III, f.d. 19-24)

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL DUPĂ REJUDECARE

11. Prin decizia din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul declarat de Răileanu Sergiu, s-a casat hotărârea din 13 august 2021 a Judecătorei Căușeni, sediul Central și s-a adoptat o hotărâre nouă, prin care s-a respins acțiunea depusă de către Valerii Iurco împotriva lui Sergiu Răileanu cu privire la încasarea datoriei, ca fiind neîntemeiată (vol. III, f.d. 80, 81-88).

12. În consolidarea soluției, instanța de apel a conchis că, la data depunerii cererii de chemare în judecată, 01 februarie 2017, creditorul Valerii Iurco nu deținea o creanță exigibilă față de Sergiu Răileanu, or, conform acordului

adițional din 25 mai 2015, termenul de restituire a împrumutului primit de Sergiu Răileanu de la Valerii Iurco în baza contractului de împrumut din 29 decembrie 2012 a fost stabilit până la 29 decembrie 2019. Respectiv, creditorul nu poate pretinde la executarea obligațiilor de către debitor decât la împlinirea termenului stabilit.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

13. La 14 iulie 2023, Valerii Iurco a declarat recurs împotriva deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei recurate și pronunțarea unei hotărâri prin care să fie admise integral pretențiile sale din acțiune, în sensul formulat în cererea de chemare în judecată (vol. III, f.d. 100-106).

ARGUMENTELE RECURSULUI

14. În motivarea recursului, Valerii Iurco, în esență, a reiterat circumstanțe de fapt și de drept similare celor expuse în cererea de chemare în judecată, suplimentar invocând că, instanța de apel a interpretat eronat legea (art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă).

15. Recurentul a considerat greșită concluzia instanței de apel cu privire la netemeinicia acțiunii, din motiv că creditorul a solicitat restituirea împrumutului înainte de scadența obligației de restituire. Or, această concluzie este baza pe pretinsul acord adițional din 25 mai 2015, care este un act juridic nul și care nu poate produce efecte juridice.

16. În acest sens, recurentul a menționat că, nu recunoaște acordul adițional din 25 mai 2015 și îl consideră ca fiind falsificat. Acest fapt a fost declarat în fața instanței de apel și este confirmat prin Raportul de expertiză judiciară nr. 480-482 din 22 martie 2019, conform căruia pretinsul acord a fost executat inițial prin aplicarea semnăturii din numele lui Valerii Iurco, iar ulterior a fost imprimat cu folosirea tehnicii de multiplicare textul de tipar al Acordului de modificare a contractului. Acest Raport de expertiză demonstrează că acordul adițional a fost falsificat, iar textul acestuia nu corespunde voinței reale a părților, în concret a împrumutătorului Valerii Iurco.

17. Recurentul a notat că, instanța de apel nu a dat apreciere Raportului de expertiză judiciară nr. 480-482 din 22 martie 2019 și nu s-a expus dacă îl pune sau nu la baza soluției adoptate, precum și care ar fi motivele din care respinge această probă sau de ce concluziile formulate de expert nu au fost luate în considerare la adoptarea soluției.

18. Astfel, în situația în care prin Raportul de expertiză judiciară nr. 480-482 din 22 martie 2019 s-a constatat nulitatea acordului adițional din 25 mai 2015, rezultă că această probă nu poate fi pusă la baza hotărârii judecătorești. În consecință, circumstanța dată atestă că, la momentul adresării în instanța de judecată, adică la 02 februarie 2017, a intervenit deja momentul de executare a obligației asumate de pârâtul Sergiu Răilean.

19. Finalmente, recurentul Valerii Iurco a remarcat că, soluția pronunțată de Curtea de Apel Chișinău îi încalcă dreptul la protecția proprietății, garantat de articolul 1 Protocolul adițional la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.

POZIȚIA INTIMATULUI

20. Prin referința depusă electronic la 02 februarie 2024, intimatul Sergiu Răileanu, reprezentat de avocatul Teodor Bordei, a solicitat restituirea cererii de recurs, în temeiul art. 438 alin. (2), ca fiind neesențială sau, după caz, declararea recursului lui Valerii Iurco ca fiind inadmisibil, în conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă (vol. III, f.d. 119, 120-121 recto-verso).

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

21. Art. 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă (în redacția în vigoare la momentul pronunțării deciziei recurate):

„Pot fi atacate cu recurs deciziile pronunțate de curțile de apel în calitatea lor de instanțe de apel, cât și hotărârile pronunțate de curțile de apel.”

22. Art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă (în redacția în vigoare la momentul pronunțării deciziei recurate):

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

23. Art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă (în redacția actuală):

„Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

24. Art. 432 din Codul de procedură civilă (în redacția depunerii cererilor de recurs):

„(1) Părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronate în cazul în care instanța judecătorească:

a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;

b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;

b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;

- c) a interpretat în mod eronat legea;
 - d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.
- (3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:
- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
 - b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
 - c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
 - d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
 - e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
 - f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.
- (4) Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.
- (5) Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.”

25. Art. 442 din Codul de procedură civilă:

- „(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatragerea în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.
- (2) În recurs nu pot fi administrate noi probe, cu excepția celor care dovedesc cheltuielile de judecată și despăgubirile menționate la art. 372 alin. (3). Aprecierea probelor dată de prima instanță și de instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeinic art. 432 alin. (1) lit. e) sau în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului, prevederile art. 372 se aplică în mod corespunzător.
- (3) Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.”

26. Art. 444 din Codul de procedură civilă (în redacția actuală):

- „Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art. 432 alin. (1) lit. e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

27. Art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă:

- „Instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.”

28. Art. 373 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă (în redacția în vigoare la momentul judecării cauzei în apel):

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.”

29. Art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.”

30. Art. 121 din Codul de procedură civilă:

„Instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.”

31. Art. 8 alin. (1) și (2) lit. a) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019, la momentul apariției raporturilor juridice:

„(1) Drepturile și obligațiile civile apar în temeiul legii, precum și în baza actelor persoanelor fizice și juridice care, deși nu sunt prevăzute de lege, dau naștere la drepturi și obligații civile, pornind de la principiile legislației civile.

(2) Drepturile și obligațiile civile apar din contracte și din alte acte juridice.”

32. Art. 9 alin. (1) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019, la momentul apariției raporturilor juridice:

„Persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri. Buna-credință se prezumă până la proba contrară.”

33. Art. 195 din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„Act juridic civil este manifestarea de către persoane fizice și juridice a voinței îndreptate spre nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice civile.”

34. Art. 196 alin. (3) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019, la momentul apariției pretinselor raporturi juridice:

„(3) Actul juridic bilateral este manifestarea de voință concordantă a două părți.”

35. Art. 199 alin. (1), (2) și (3) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„(1) Consimțământ este manifestarea, exteriorizată, de voință a persoanei de a încheia un act juridic.

(2) Consimțământul este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ, este exprimat cu intenția de a produce efecte juridice și nu este viciat.

(3) Intenția de a produce efecte juridice se determină din declarația sau comportamentul persoanei, așa cum ea a fost înțeleasă în mod rezonabil de către

cealaltă parte a actului juridic sau, în cazul actelor juridice unilaterale, de către persoana căreia actul îi este destinat.”

36. Art. 206 alin. (1) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„Obiect al actului juridic este obligația persoanei care a încheiat actul juridic.”

37. Art. 512 alin. (1) și (3) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„(1) În virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

(3) Prestația trebuie să fie posibilă și determinată sau determinabilă, să nu contravină legii, ordinii publice și bunelor moravuri.”

38. Art. 513 alin. (1) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„Debitorul și creditorul trebuie să se comporte cu bună-credință la momentul nașterii, pe durata existenței, la momentul executării și stingerii obligației.”

39. Art. 514 din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„Obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.”

40. Art. 572 alin. (1) și (2) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„(1) Temeiul executării rezidă în existența unei obligații.

(2) Obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.”

41. Art. 666 alin. (1) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„(1) Contract este acordul de voință realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau se sting raporturi juridice.

(2) Contractului îi sunt aplicabile normele cu privire la actul juridic.”

42. Art. 867 alin. (1) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„Prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.”

43. Art. 871 alin. (1) din Codul civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019:

„(1) Împrumutatul trebuie să restituie împrumutul în termenul și în modul stabilit în contract. Dacă nu au fost stabilite dobânzi, el are dreptul să restituie împrumutul și până la expirarea termenului. O asemenea restituire are ca efect rezoluțiunea împrumutului

- (2) Împrumutatul trebuie să restituie bunuri de calitate și în cantitatea bunurilor primite și nimic mai mult, chiar dacă preturile au crescut ori au scăzut.
- (3) În cazul în care a împrumutat o sumă de bani, împrumutatul are obligația de a restitui suma nominală primită fără a ține cont de variațiile valorii banilor.
- (4) Dacă în contractul de împrumut nu este stabilit nici termenul de restituire, nici termenul de preaviz, împrumutul trebuie restituit în decursul a 30 de zile de la data la care împrumutatul a primit cererea de restituire.

MOTIVAREA INSTANȚEI

44. Referitor la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, potrivit scrisorii de expediere a actului judecătoresc nr. 3973, copia deciziei motivate din 17 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău a fost expedită spre comunicare participanților la proces în data de 02 iulie 2024 (f.d. 83). Însă, la materialele dosarului lipsesc înscrisuri din care ar putea fi constatat momentul când aceasta a fost comunicată efectiv recurentului. Astfel, în speță, calea de atac în ordine de recurs se consideră a fi demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs inițială a fost depusă electronic la 18 aprilie 2024 (f.d. 84), iar recursul suplimentar (motivată) la 02 august 2024 (f.d. 94).

45. Cercetând starea de fapt în baza materialelor și lucrărilor dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, la 28 decembrie 2012, Valerii Iurco, în calitate de împrumutător și Sergiu Răileanu, în calitate de împrumutat, au încheiat contractul de împrumut, în baza căruia ultimul a împrumutat de la primul suma totală de 375 000 EUR, asumându-și obligația să restituie împrumutul până la 28 decembrie 2014 (vol. I, f.d. 7).

46. Ulterior, la 25 mai 2015, împrumutătorul Valerii Iurco și împrumutatul Sergiu Răileanu au încheiat acordul de modificare a contractului de împrumut, prin care au convenit că termenul de rambursare a împrumutului de 375 000 EUR se modifică din 28 decembrie 2014 în 29 decembrie 2019. Totodată, părțile au convenit că împrumutătorul nu pretinde de la împrumutat dobânzi de întârziere și prejudicii pentru perioada 29 decembrie 2014 – 25 mai 2015 și renunță la ele (vol. I, f.d. 92).

47. La 02 ianuarie 2017, Valerii Iurco a expedit în adresa împrumutatului Sergiu Răileanu somație, recepționată la 05 ianuarie 2017, prin care a solicitat restituirea împrumutului de 375 000 EUR în termen de 10 zile din momentul recepționării somației (vol. I, f.d. 20-21).

48. Invocând că, debitorul se eschivează de la executarea obligațiilor contractuale, la 01 februarie 2017, Valerii Iurco a depus prezenta cerere de

chemare în judecată împotriva lui Sergiu Răileanu, prin care a solicitat încasarea de la Sergiu Răileanu în beneficiul său a datoriei în sumă de 375 000 EUR și compensarea cheltuielilor de judecată în cuantum de 25 000 MDL.

49. Prin Raportul de constatare tehnico-științifică nr. 34/12/2-R-860 din 07 iulie 2017, întocmit de Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare a IGP al MAI al RM, s-a constatat că „semnăturile din numele cet. Valerii Iurco plasate la rubrica „împrumutatul” din actul în litigiu „contract de împrumut nr. 1 din 29 decembrie 2012” și la rubrica „împrumutatul” din acordul de modificare a contractului de împrumut nr. 1 din 29 decembrie 2012, din 25 mai 2015 au fost executate de către una și aceeași persoană” (vol. I, f.d. 86, 87-96).

50. Prin Raportul de expertiză judiciară nr. 175 din 08 februarie 2018, întocmit de Centrul Național de Expertize Judiciare, s-a constatat că „semnătura de la rubrica „împrumutătorul Valerii Iurco” din acordul de modificare a contractului de împrumut nr. 1 din 29 decembrie 2012, încheiat între Sergiu Răileanu și Valerii Iurco la 25 mai 2015, a fost executată de către însuși titularul acesteia – Valerii Iurco, a cărui modele de comparație au fost prezentate” (vol. I, f.d. 126-131).

51. Prin Raportul de expertiză judiciară nr. 317 din 18 februarie 2019 (partea 1), întocmit de Centrul Național de Expertize Judiciare, s-a constatat că „semnătura de la numele Valerii Iurco, plasată în partea inferioară dreaptă la rubrica „împrumutătorul” în acordul de modificare a contractului de împrumut nr. 1 din 29 decembrie 2012, încheiat între Sergiu Răileanu și Valerii Iurco la 25 mai 2015, cusut la fila nr. 92, a fost executată de către numitul Valerii Iurco (vol. I, f.d. 197-205).

52. Prin Raportul de expertiză judiciară nr. 480-482 din 22 martie 2019 (partea 2), întocmit de Centrul Național de Expertize Judiciare, s-a constatat că:

„2. Careva modificări de conținutul inițial (manifestate prin ștersături sau adăugiri) în cuprinsul acordului de modificare a contractului de împrumut nr. 1 din 29 decembrie 2012 datat cu 25 mai 2015, nu au fost stabilite.

3. Probabil, inițial a fost executată cu stilou cu bilă de culoare violetă semnătura din numele lui Valerii Iurco din rubrica „împrumutătorul Valerii Iurco” de pe acordul de modificare a contractului de împrumut nr. 1 din 29 decembrie 2012 datat cu 25 mai 2015, încheiat între Sergiu Răileanu și Valerii Iurco, ulterior a fost imprimat cu folosirea tehnicii de multiplicare (imprimantei Laser) textul de tipar al acordului de modificare a contractului de împrumut nr. 1 din 29 decembrie 2012 datat cu 25 mai 2015 încheiat între Sergiu Răileanu și Valerii Iurco.” (vol. I, f.d. 207-217).

53. Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, Judecătoria Căușeni, sediul Central, prin hotărârea din 13 august 2021, a admis integral acțiunea și a încasat de la Sergiu Răileanu în beneficiul lui Valerii Iurco datoria în sumă de 375 000 EUR și suma de 25 000 MDL, cu titlu de compensare a taxei de stat achitată la depunerea cererii de chemare în judecată (vol. II, f.d. 173, 175-181).

54. Judecând cauza în ordie de apel, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 28 martie 2023, a admis apelul declarat de Răileanu Sergiu, a casat hotărârea din 13 august 2021 a Judecătoriei Căușeni, sediul Central și a adoptat o hotărâre nouă, prin care a respins acțiunea depusă de către Valerii Iurco împotriva lui Sergiu Răileanu cu privire la încasarea datoriei, ca fiind neîntemeiată (vol. III, f.d. 80, 81-88).

55. Efectuând controlul judiciar al deciziei din 01 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel a interpretat și aplicat în mod eronat legea materială, precum și a dat o apreciere greșită raporturilor juridice civile și obligaționale dintre litiganți, iar în consecință neîntemeiat au casat hotărârea primei instanțe și au respins acțiunea lui Valerii Iurco.

56. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție observă că, în consolidarea soluției, instanța de apel a conchis că, la data depunerii cererii de chemare în judecată, la 01 februarie 2017, creditorul Valerii Iurco nu deținea o creanță exigibilă față de Sergiu Răileanu, deoarece, conform acordului adițional din 25 mai 2015, termenul de restituire a împrumutului primit de Sergiu Răileanu de la Valerii Iurco în baza contractului de împrumut din 29 decembrie 2012 a fost stabilit până la 29 decembrie 2019. Respectiv, creditorul nu poate pretinde la executarea obligațiilor de către debitor decât la împlinirea termenului stabilit.

57. În debut, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, părțile litigante, în special împrumutatul Sergiu Răileanu nu a negat existența raporturilor de împrumut cu Valerii Iurco și a faptului primirii mijloacelor bănești în sumă de 375 000 EUR, asumându-și obligația de a restitui banii împrumutați.

58. Din procesul-verbal de audiere a bănuitului din 20 iulie 2016 rezultă că, fiind audiat de către organul de urmărire penală, Sergiu Răileanu a declarat expres că a primit de la Valerii Iurco cu împrumut suma de 375 000 EUR, cu termen de restituire la 28 decembrie 2014 și că nu a restituit-o, deoarece Valerii Iurco niciodată nu i-a cerut acești bani (vol. I, f.d. 8-11).

59. Recunoașterea extrajudiciară a datoriei de către Sergiu Răileanu, în fața organelor de urmărire penală, confirmă o dată în plus existența raporturilor de împrumut între Valerii Iurco (împrumutător) și Sergiu Răileanu (împrumutat),

precum și asumarea obligației de a restitui mijloacele bănești. O asemenea recunoaștere neechivocă din partea debitorului, a existenței raporturilor de împrumut și a obligației de a restitui mijloacele bănești, exclude posibilitatea invocării lipsei caracterului cert, lichid sau exigibil al creanței.

60. În pofida acestui fapt, Curtea de Apel Chișinău a respins pretențiile creditorului de restituire a împrumutului, motivând că la data înaintării acțiunii creditorul Valerii Iurco nu deținea o creanță exigibilă față de debitor.

61. În opinia instanței de recurs, Curtea de Apel Chișinău nu a ținut cont de faptul că, deși cererea de chemare în judecată a fost depusă la 01 februarie 2017, hotărârea primei instanțe a fost pronunțată la 13 august 2021, după ce a ajuns la scadență obligația de restituire a împrumutului, convenită de părți prin acordul adițional – 29 decembrie 2019. Astfel, în timpul examinării litigiului în fond de către prima instanță, obligația pârâtului Sergiu Răileanu față de Valerii Iurco și de restituire a împrumutului de 375 000 EUR a devenit exigibilă.

62. Mai mult ca atât, deși obligația de restituire a împrumutului a ajuns la scadență și a devenit exigibilă, aceasta a fost încălcată și ignorată de către pârât. Or, pe parcursul a peste 2 ani și 7 luni de la expirarea termenului stabilit prin acordul de modificare a contractului de împrumut (29 decembrie 2019) și până la pronunțarea hotărârii primei instanțe, sau 3 ani și aproximativ 3 luni până la emiterea deciziei instanței de apel, debitorul nu a executat nici măcar parțial obligația contractuală, deși termenul de scadență fusese demult depășit.

63. O astfel de conduită denotă în mod evident rea-credință și o eschivare continuă de la executarea obligației asumate, contrar dispozițiilor art. 9 alin. (1), art. 513 și art. 572 din Codul civil (în redacția în vigoare până la 01 martie 2019), care consacră principiul executării cu bună-credință a obligațiilor.

64. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, analiza exigibilității unei obligații pecuniare nu se limitează la data depunerii cererii de chemare în judecată, ci trebuie raportată la momentul soluționării litigiului de către instanța de fond. Chiar dacă la data sesizării instanței (la 01 februarie 2017), termenul contractual de restituire stabilit prin acordul adițional din 25 mai 2015 era unul viitor (29 decembrie 2019), termenul de scadență a intervenit pe parcursul examinării cauzei în prima instanță, iar debitorul nu și-a executat obligația nici până la data pronunțării hotărârii primei instanțe. Prin urmare, la momentul soluționării litigiului în fond, obligația era deja exigibilă în sensul dispozițiilor art. 572, art. 575 și art. 871 din Codul civil (în redacția în vigoare până la 01 martie 2019), iar instanța de apel era obligată să țină cont de această împrejurare determinantă.

65. A ignora intervenirea scadenței obligației în cursul judecării cauzei echivalează cu o aplicare formalistă a normelor legale, contrară principiului aflării adevărului și obligației instanței de a soluționa cauza în baza situației de fapt și de drept existente la momentul deliberării. De asemenea, această omisiune plasează creditorul într-o poziție vădit defavorabilă, deși debitorul, de-a lungul a peste 3 ani de examinare a dosarului după ce obligația a ajuns la scadență, a continuat să nu-și execute obligațiile contractuale, manifestând o conduită lipsită de diligența impusă de prevederile art. 9 alin. (1), art. 513 și art. 572 din Codul civil (în redacția în vigoare până la 01 martie 2019) privind executarea obligațiilor cu bună-credință.

66. Deopotrivă, instanța de apel a lăsat fără apreciere faptul că, în fața organului de urmărire penală, Sergiu Răileanu nu a negat existența raporturilor de împrumut și a primirii mijloacelor bănești de la Valerii Iurco și că nu a restituit suma de 375 000 EUR din motiv că „Valerii Iurco niciodată nu i-a cerut acești bani”. Aceste declarații nu doar confirmă existența raportului obligațional și cuantumul datoriei, dar demonstrează și faptul că Sergiu Răileanu însuși recunoaște obligația de restituire a sumei de 375 000 EUR. Iar, faptul că „Valerii Iurco niciodată nu i-a cerut acești bani” nu exonerează debitorul de obligația de restituire. Dimpotrivă, declarația dată demonstrează pasivitatea culpabilă a debitorului și intenția de a tergiversa executarea obligației, fiind în contradicție cu principiul executării obligațiilor cu bună-credință.

67. Faptul că scadența obligației a intervenit pe parcursul examinării litigiului nu are niciun efect exonerator asupra debitorului și nu poate limita atribuțiile instanței de a dispune executarea silită a sumei datorate. Or, obligația nu poate dispărea și nu își pierde caracterul executoriu doar pentru că termenul de scadență a intervenit ulterior înaintării acțiunii în instanță și până la judecarea în fond. Dimpotrivă, odată intervenit, termenul de scadență dă naștere dreptului creditorului de a solicita restituirea forțată a împrumutului și continuă să existe pe tot parcursul procesului până la executarea efectivă din partea debitorului.

68. Obligația devine exigibilă de la data scadenței, iar, în caz de neexecutare, creditorul este îndreptățit să recurgă la mijloace judiciare pentru încasarea forțată a sumei datorate. În condițiile prezentului litigiu, intervenția scadenței în timpul examinării litigiului de către instanța de judecată nu lipsește instanța de competența de a-l soluționa în baza situației de fapt și de drept existente la momentul deliberării, conform elementelor juridice survenite până la pronunțarea hotărârii.

69. A admite poziția instanței de apel, potrivit căreia pretențiile reclamantului nu puteau fi admise, deoarece la data depunerii cererii de chemare

în judecată termenul creanței nu era încă scadent, ar însemna a reduce procesul civil la un formalism excesiv, incompatibil cu funcția sa de instrument al realizării drepturilor subiective. O asemenea abordare ar conduce la situații profund inechitabile, în care debitorii ar putea evita plata obligațiilor doar prin tergiversarea procesului până la intervenirea scadenței, ceea ce ar contraveni flagrant principiilor buneii-credințe și securității raporturilor juridice.

70. În speță, scadența obligației a intervenit la 29 decembrie 2019, iar hotărârea primei instanțe a fost pronunțată la 13 august 2021. Prin urmare, la momentul soluționării litigiului, creanța era indubitabil exigibilă, iar debitorul se afla în întârziere. Neexecutarea obligației în această perioadă confirmă comportamentul de eschivare al debitorului, care nu poate fi tolerat și nu poate constitui fundamentul respingerii acțiunii. Dimpotrivă, în asemenea circumstanțe, instanța are obligația legală de a acorda creditorului protecția juridică cuvenită și de a dispune încasarea forțată a sumei datorate, mai ales în condițiile în care debitorul a recunoscut existența datoriei și nu a prezentat nicio dovadă a executării obligației.

71. Corelând ipoteze descrise supra, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, prima instanță corect și legal a admis cererea de chemare în judecată depusă de Valerii Iurco.

72. În lumina raționamentelor abordate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material incidente raporturilor obligaționale dintre părți și neîntemeiat a ajuns la concluzia că pretențiile lui Valerii Iurco sunt neîntemeiate, deoarece la momentul depunerii cererii de chemare în judecată creanța nu era exigibilă, fără a ține cont că scadența a intervenit pe parcursul examinării litigiului, anterior pronunțării hotărârii primei instanțe. Din acest motiv se impune necesitatea casării deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

73. Subsecvent, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că, în cadrul judecării cauzei civile, participanților la proces le-au fost create condiții obiective și echitabile, pentru exercitarea drepturilor și obligațiilor procedurale, fapt ce se încadrează în asigurarea părților dreptului la un proces echitabil, garantat și asigurat prin art. 6 § 1 CEDO.

74. Totodată, instanța de recurs a punctat doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze, ceea ce este admisibil prin prisma jurisprudenței CtEDO (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie

1999, § 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră), 11 iulie 2017, § 84).

75. Din considerentele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursului declarat de Valerii Iurco, cu casarea integrală a deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău și menținerea hotărârii din 13 august 2021 a Judecătoriei Căușeni, sediul Central.

76. În conformitate cu art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. e), alin. (3) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de Valerii Iurco.

Casează integral decizia din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău și menține hotărârea din 13 august 2021 a Judecătoriei Căușeni, sediul Central, adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Valerii Iurco împotriva lui Sergiu Răileanu cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni